

Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest **cywilnoprawna odpowiedzialność zarządzających europejskim zgrupowaniem interesów gospodarczych (EZIG) i spółki europejskiej (SE) za zobowiązania tych podmiotów**. Zestawia ono wspólnotowe i krajowe regulacje prawne w tym zakresie, z naciskiem na prawa polskie. Skomplikowana technika legislacyjna oparta na systemie odesłań stwarza bowiem potrzebę ustalenia, które przepisy znajdują zastosowanie, a następnie ponownego zrekonstruowania norm prawnych, odnoszących się do tej odpowiedzialności, z uwzględnieniem ponadnarodowego charakteru EZIG i SE. Poprzez porównanie rozwiązań prawnych w kilkunastu porządkach prawnych, pokazane zostanie szerokie spektrum różnorodnych form odpowiedzialności ułatwiające wybór optymalnego rozwiązania w tym względzie. Podjęta zostanie także próba oceny rozwiązań polskich odnoszących się do odpowiedzialności zarządzających na tle podobnych instytucji prawnych przyjętych w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, a służących ochronie wierzycieli spółek. Przeprowadzone analizy służą również zbadaniu efektywności i trafności przyjętych rozwiązań prawnych.

Należy zastrzec, że na potrzeby niniejszego opracowania, w związku z istotnymi rozbieżnościami terminologicznymi w tekstach prawnych, odnoszących się do EZIG i SE, wprowadzone zostało określenie „**zarządzający**”. W rozporządzeniu w sprawie EZIG oraz w polskiej ustawie o EZIG i SE pojawia się bowiem pojęcie zarządcy i zarządców. Natomiast rozporządzenie w sprawie statutu SE posługuje się zwrotami członek (członkowie) organu zarządzającego dla dualistycznego modelu zarządzania lub członek (członkowie) organu administrującego dla modelu monistycznego. Z kolei ustawa o EZIG i SE używa dla SE sformułowań członek (członkowie) zarządu lub członek (członkowie) rady administrującej w zależności od systemu zarządzania. **Celem uproszczenia terminologicznego zarządcy EZIG, członkowie organu zarządzającego (zarządu) w systemie dualistycznym SE oraz członkowie organu administrującego (rady administrującej) SE przy modelu monistycznym, zbiorczo nazywani będą w niniejszym opracowaniu „zarządzającymi”, co nie wyklucza stosowania przy omawianiu kwestii szczególnych powrotu do zwrotów stosowanych w języku prawnym.**

Niniejsza praca stanowi próbę **kompleksowego wyjaśnienia szeregu istotnych kwestii odnoszących się do odpowiedzialności zarządzających za zobowiązania EZIG i SE**, które nie doczekały się jeszcze opracowania w polskiej i obcojęzycznej literaturze przedmiotu. Dotychczas w skali europejskiej nie badano zjawiska zewnętrznej odpowiedzialności zarządzających EZIG i SE, a jest to celowe, ponieważ wobec narastającej liczby spółek ponadnarodowych i posiłkowego stosowania regulacji narodowych, mogą rodzić się na tym tle poważne wątpli-

wości. Ponadto opacowanie to ma stać się **wkładem w rozwój europejskiego prawa spółek**. Odpowiedzialność zarządzających spółkami ponadnarodowymi za jej zobowiązania należy bowiem do jednej z bardziej kontrowersyjnych zagadnień nie tylko na gruncie prawa polskiego, ale i w większości systemów prawnych państw członkowskich. Ponadto odpowiedzialność zarządzających spółkami za ich zobowiązania jest godna uwagi, gdyż stanowi przełamanie cywilnoprawnej zasady, że za zobowiązania odpowiada podmiot, w którego imieniu zobowiązanie takie było zaciągnięte. Rodzi to wiele wątpliwości interpretacyjnych. W związku z tym, że w prawie unijnym w zakresie odpowiedzialności zarządzających EZIG i SE powstała luka prawna, polskie rozwiązania będą stosowane odpowiednio do ponadnarodowych struktur organizacyjnych, co w sposób nieunikniony doprowadzi do przeniesienia wątpliwości już istniejących na płaszczyźnie krajowej na szczebel unijny. To zaś powinno obliżować do podjęcia próby wypracowania jednoznacznych stanowisk i rozstrzygnięcia takich spornych kwestii, jak np. charakter odpowiedzialności, aby rozwiązania te stały się czytelne dla uczestnika unijnego rynku.

Postawiony problem badawczy ma również istotne znaczenie praktyczne. W perspektywie czasu nie można wykluczyć wzmoczonej intensywności **powstania europejskich typów spółek również w Polsce**. Tworzący te formy prawne oraz zarządzający nimi, powinni być świadomi realnego zagrożenia, jakie niesie za sobą pełnienie funkcji zarządczych w SE i EZIG. Znajomość obowiązków, które nakłada na nich szereg aktów prawnych, wewnętrzne akty założycielskie czy też uchwały innych organów, oraz uzmysłowienie sobie konsekwencji naruszeń tych obowiązków, pozwoli zarządzającym uniknąć niepotrzebnego narażenia się na odpowiedzialność. Przedsiębiorcy dokonują bowiem analizy systemu krajowego, mającego zastosowanie posiłkowo do ponadnarodowych spółek, pod kątem wyboru najkorzystniejszego dla nich reżimu prawnego. Surowa odpowiedzialność zarządzających stanowi element, który dla inwestorów z jednej strony przekłada się na większe koszty wynagrodzeń zarządzających, związane z koniecznością rekompensowania ponoszonego przez nich ryzyka, z drugiej strony natomiast może przyciągać kontrahentów wobec lepszego zabezpieczenia ich wiarygodności. O wadze problemu świadczy również to, że hipotetycznie może dojść do sytuacji, że regulacja polska będzie właściwa dla ponadnarodowych spółek z siedzibą umiejscowioną w innym państwie. Rozporządzenie odsyła bowiem nie tylko bezpośrednio do prawa merytorycznego państwa siedziby EZIG czy SE, ale także w niektórych materiach wskazuje prawo prywatne międzynarodowe, które dopiero wyznacza właściwe przepisy merytoryczne. Normy kolizyjne prawa państwa siedziby mogą zaś odsyłać do systemów prawnych innych niż prawo siedziby, co prowadzi do stosowania obok siebie różnych krajowych porządków prawnych.

Warto podkreślić także, że obecnie istnieje **silna tendencja w celu rozszerzenia katalogu ponadnarodowych form spółek**. Stąd przeprowadzona w pracy analiza, jak kształtuje się odpowiedzialność oraz systematyzacja tej problematyki, poszerzona o wskazanie niedoskonałości regulacji, mogą okazać się pomocne przy konsultacjach nad kolejnymi projektami rozporządzeń z zakresu europejskiego prawa spółek. Niniejsza praca w swoim założeniu ma więc stać się przy-

czynkiem do dyskusji nad kształtem odpowiedzialności zarządzających nie tylko w EZIG i SE, ale także w kolejnych spółkach ponadnarodowych.

Zakres opracowania obejmować będzie cywilnoprawne aspekty odpowiedzialności zarządzających EZIG i SE. Praca zostanie poświęcona przede wszystkim zagadnieniom materialnoprawnym. Niemniej jednak poruszone zostaną również najistotniejsze aspekty związane z dochodzeniem przez wierzycieli roszczeń od zarządzających. Należy zastrzec także, że opracowanie jest poświęcone analizie odpowiedzialności cywilnoprawnej zarządzających **za zobowiązania prywatnoprawne EZIG i SE**. Wprawdzie zarządzający ponoszą również odpowiedzialność za zobowiązania publicznoprawne, jednakże podlega ona zupełnie innemu reżimowi prawnemu. Dodać należy, że opracowanie dotyczy kwestii odpowiedzialności istniejącej **na etapie funkcjonowania spółki dojrzałej**, nie obejmuje ono zaś fazy przed jej rejestracją.

Warszawa, maj 2011 r.

Autorka